

Fəttah XALIQZADƏ

Sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, AMK-nın professoru

TARIXƏ YAZILAN MƏNALI ÖMÜR

Görkəmli musiqişünas-alim, professor, əsl vətənpərvər insan Aida xanım Hüseynova musiqimizin Amerika Birləşmiş Ştatlarındakı layiqli səfiri idi. Odlar yurdumuzun işığını, odlu musiqi nəfəsini bütün dünyaya saçardı – müxtəlif ölkələrə, qitələrə və xüsusilə də onillər ərzində yaşayıb-yaratdığı Yeni dünyaya. Ey gəlimli-gedimli dünya, təəssüf ki, o parlaq ulduz saçıb da vaxtsız söndü, mənali ömrü tarixə döndü.

Aida Nümət qızı Hüseynova Azərbaycan musiqi təhsilinin yetirdiyi ən nadir nümayəndələrdən idi. Hələ Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında (indiki BMA-da) oxuduğu illər ərzində (1982-1987) nəinki sevimli müəllimlərinin, həmçinin respublika musiqi ictimaiyyətinin də nəzər-diqqətini özünə cəlb etmişdi. O, dönəmin ən yüksək təqaüdü olmuş Lenin təqaüdünə layiq görülmüşdü. Dahi Ü.Hacıbəylinin 100 illiyi münasibəti ilə keçirilmiş təntənəli yubiley tədbirlərində isə görkəmli musiqi xadimləri ilə yanaşı gənc tələbə də xitabət kürsünə qalxıb hərarətli çıxışı ilə yaddaşlarda qalmışdı. Növbəti 1986-cı ildə yeni qələbəyə imza ataraq “Ən yaxşı tələbə elmi işi uğrunda” Ümumittifaq müsabiqəsində birinci dərəcəli Diplomla təltif olunmuşdu.

Aida Hüseynova peşəkarlıq fəaliyyətinə çox tez başlayıb yüksək pillələrə inamla addımlayırdı. Milli bəstəkarlıq məktəbinin yaradıcılarından biri olmuş Müslüm Maqomayev haqqında yazdığı monoqrafiya böyük sənətkar həsr olunmuş ən gözəl elmi əsərlərdəndir. Ömrünün böyük bir hissəsini ABŞ-da yaşamış,

bir sıra universitetlərdə, o cümlədən İndiana Universiteti Ceykob Musiqi Məktəbində pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, ölkənin və deməli, dünyanın ən yüksək standartlarına cavab vermişdir.

XX əsr Azərbaycan musiqisi, D.Şostakoviç, multikulturalizm işlədiyi mövzuların yalnız bir qismi idi. “İpək yolunun musiqisi” və “Musiqidə Şərqlə Qərbin görüşləri” kimi mühazirələr kurslarının müəllifi və aparıcısı kimi çox sayda tələbələrin dərin hörmətini qazanmış, əsərləri Azərbaycandan başqa ABŞ, Bolqarıstan, Almaniya, Fransa, Hollandiya, Rusiya kimi ölkələrdə nəşr olunmuş, dünyaca məşhur olan “Kronos” kvarteti, Yo-yo-Ma tərəfindən idarə olunan “İpək yolu” ansambli, Mark Morrisin Dance Groupu kimi kollektivlərin elmi məsləhətçisi, eləcə də “İpək Yolu” Ümumdünya Musiqi Festivalı məsləhətçilər komissiyasının üzvü kimi səmərəli fəaliyyət göstərmişdir.

Okeanın o tayından Azərbaycan musiqi sənətinə fərqli mövqedən baxaraq, doğma Vətəninə, doğma mədəniyyətinə əsl bir övlad kimi sədaqətlə xidmət göstərirdi. Daha nələrdən yazmadı professor Aida Hüseynova? Tariximizdən, mənəviyyatımızdan, ulu muğamlarımızın sirli-sehrli aləmindən, çox sayda bəstəkarlarımızın cahanşümul nailiyyətlərindən, klassik və milli musiqi ifaçılarımızın qeyri-adi məharətindən və s. Bu çətin və şərəfli yolda bilik və bacarığını daima zənginləşdirdi, nəfis və iti qələmi heç vaxt əlindən düşmədi.

İncə ruhlu qoçaq və əməksevər xanım bütün bunları özünün şah əsərində – ingilis dilində işıq üzü görmüş “*Azerbaijani Music: From Mugham to Opera*” monoqrafiyasında (*Indiana University Press*, 2016, 322 p.) sonsuz məhəbbətlə qələmə almışdır. Kənarından adi və çox asan görünə bilər! Əslində isə, təkbaşına və qərqlikdə yaşamış müəllif özünün etiraf etdiyi kimi, əsərin yazılmasına uzun müddət və gərgin yaradıcılıq əməyi sərf etmiş, çox çətin maneələri yarmalı olmuş, bədxahların qərəzli fikirlərini kübarcasına təkzib etmişdir.

Amerikada yaşayıb-yaratmaq, bu ölkə barədə cild-cild kitab oxumaqdan, dürlüdürlü filmləri seyr etməkdən çox fərqli olmalıdır. Okeanın o tayından baxdıqda musiqimizə qarşı baxışları da dəyişmiş, onu azərbaycanlı-amerikan musiqişünası kimi yetişdirmiş, lakin doğma musiqi sevgisi azalmamış, əksinə, qat-qat artmış.

Zənnimizcə, musiqi mədəniyyətimiz bəstəkar və ifaçılarımızın əməyi sayəsində bütün dünyada hüsn-rəğbət qazandığı kimi, görkəmli musiqişünaslarımızın da elmi-publisistik məqalələrində geniş təbliğ olunmalıdır. Bu istiqamətdə Azər-

baycan milli musiqi elminin lideri sözsüz ki, Aida Hüseynova idi və o öz üzərinə götürdüyü məsuliyyətli vəzifəni ömrü boyu yüksək ləyaqət və şərəflə daşımışdı.

Gözəl xanımın dəhşətli dərəcədə ağır xəbəri bütün musiqi xadimlərini və mədəni ictimaiyyətimizi sarsıtdı. Həmin ərəfədə musiqişünasın əsərlərini necə mütaliə edirdimsə, elə indi də onlar masamın üstündədir. İndi anlamaq olur ki, yazdığı kitab və məqalələrinin baş qəhrəmanı elə özü imiş, parlaq elmi-bədii təfəkkürü, nəfis qələmi, aydan arı saf qəlbi, ipək kimi yumşaq xasiyyəti ilə birlikdə! Əsərləri oxunursa, deməli, özü də bizimlədir. O hələ çox yaşayacaqdır! Haqqında tədqiqatlar aparılacaq, unudulmaz, əziz xatirəsi hər zaman və hər yerdə anılacaq, surəti daima qəlblərimizdə qalacaqdır. Dünyanın işi belədir!

Tezdən açdın, vaxtsız soldun, neyləyim!

Allah rəhmət eləsin! (adamın deməyə də dili gəlmir.) Qoy bu qara yazını bizlərə kövrək bir təsəlli, nəsillərə isə qürur verəcək işıqlı sözlərlə bitirəm.

Nə yaxşı ki, bu dünyada Aida Hüseynova var idi!